

ԻՆՏԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի է, տարվանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյան համարատան մէջ:

Պատրաստողացիք գիտում են ուղղակի
Тифлис. Редакция „Маск“

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(հացի կիրակի և տոն օրերէն):

Հայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լիգոսով:

Հայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր թափն 2 կոպէկ:

ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԵՆՔ

Եկող տարի թիֆլիսում լինելու է միջազգային հնագիտական ժողով: զա կը լինի առաջինը Արդիական ամբողջ հազարամեայ պատմութեան մէջ, որը ոտ կը դնէ Արդիական կենտրոնական բաղադր հաշիւ ուղեւոր թէ ի՞նչ պատմական հարստութիւն է պահել գիտութեան համար այն երկիրը, որի մասին հաւասար հետաքրքրութեամբ խօսել են և յունաց զիցաբանութիւնը, և հնդկաստանի վէպերը, և հռոմեացոց պատմագիրները և արեւելքի աշխարհակալները: Այդ ժողովը կը լինի առաջինը, որը զատուոր և քննիչ կընտրուի համայն ժամանակակից գիտութեան կողմից այն բոլոր ազգերի կեանքի, վարքի և արարքների վրա, որոնք բերամեայ բնակութիւն են ունեցել Արդիական հողում, կամ թէ ժամանակաւոր հիւր են եղել այս տեղ իրանց զորքերով և գաղթականութեան սայլակներով: Այդ ժողովը կը լինի առաջինը, որը կատէ մեռած և կենդանի ազգերին, չգիտենք արդէն, որ դուք շատ բաժ էք եղել միշտ միմեանց վրա յարձակելու ժամանակ, գիտենք, որ ձեր իդէալը եղել է ձին և թուրը, ձեր պարծանքը՝ ուժը և խստութիւնը, ձեր առաքինութիւնը՝ արշաւանքը և ասպատակութիւնը, բայց մեզ այդ ամենը քիչ է հետաքրքիր: Մեզ հետաքրքիր է այն ո՞րն է ձեզնից աւելի բարձր եղել իր մարդավայել յատկութիւններով, ո՞րն է ձեզնից ձգտում ունեցել դէպի մտաւոր կեանք, ո՞րն է աւելի հակել դէպի բաղադրական, գործունէութիւն և ո՞րն է թողել այս երկրում այնպիսի շոշափելի փաստ և յիշատակ, որոնց վրա հիմնվելով կարելի լինի ասել այսօր թէ այս

ինչ ազգը անցրել է իր դարը ո՛չ ինչպէս բոյս, ինչպէս ծառ, այլ ինչպէս մարդ և բանական արարած: Այս օրհասական հարցմունքներն են, որ կառաւարկվեն եկող տարի այն ազգերին, որոնց ծնարանը և քնարանը եղել է Արդիական, որոնք պահել են իրանց անունը այսօր կենդանի յիշատակներով, կամ կորցրել են նորան, թողնելով միայն պատմութեան էջերում: Բայց ո՞ր ազգը կարող է կանգնել ժողովի երեսին և ասել թէ ասա այն իրական ապացոյցները, որոնք ցոյց են տալիս թէ ինքը բացառութիւն է կազմել Արդիական ազգերի թմրութեան մէջ թէ ինքը ունեցել է գործունէայ կեանք և փայլուն անցեալ, թէ իր նախնիքը թողել են այսօր աւերակ գեղեցիկ տներ, հոյակապ շէնքեր, ձեռքի ու մտքի վայելուչ արտադրութիւն: Ո՞ր ազգը կարող է առաջ ընկնել և հիւրընկալել եւրոպացի գիտնականներին և թարգման ու ներկայացուցիչ լինել նոցա առաջ իր նախահարց կողմից: Միայն երկու ազգ կարող են այդ անել հայերը և վրացիք, իսկ մշտնջանքները ոչ լեզու ունեն խօսելու և ոչ իրաւունք. մնացածները կամ մեռած են կամ վայրենի:...

Բայց արդեօք պատրաստ ենք մենք այնչափ, որ կարողանանք պատշաճաւոր ընդունելութիւն առնել եկող տարի մեր թանկագին հիւրերին, պատրաստ ենք այնչափ, որ մեր հօր սեփական կայքը, ձեռքի վաստակը, տուն ու տեղ ցոյց տանք նոցա և նկարագրենք մի ըստ միով, պատրաստ ենք այնչափ, որ գոնէ մեր գիտնալիքը մեր մասին օտարները մեզանից աւելի լաւ չիմանան:...

Ահա այս կարեւոր հարցերն են, որ զբաղել են ամենից առաջ մեր պատմական բեռնորդի վրացիներին և նոցա պատուի համար պիտի աւագ, որ գոնէ այս պարագայում, նոքա այնչափ հեռատես են գտնվել որ կարողացել են վարորօք

հոգալ, որ եկող տարուայ հնագիտական ժողովի հետազոտութեան գլխաւոր նիւթերը կը պատկանեն գրեթէ միայն Արաստանին: Արաստանի արձանագրութիւնները, Արաստանի եկեղեցիների ճարտարապետութիւնները, վրաց պատմագիրները և վերջապէս վրացագէտ և վրացազը մարդիկ պիտի լինեն եկող տարուայ ժողովին աղբիւրներ մատակարարողները, ժողովի անդամները, բարտուղարը և արձանագրողները: Ո՞վ չէ հաւատում, թո՛ղ նայէ ժողովի կոնսպեկտի վրա, որ արդէն տպւած է:

Իսկ հայերը քնած են. թիֆլիսը և գաւառները հեղեղող, ամօթ էլ չի լինի ասել հայ ինտելեկտիւն, մի փոքր անգամ չէ հետաքրքիր այդ ամենին, չէ հետաքրքիր Արդիական մէջ գտնվող հոյակապ հնութիւններին, որոնց մեծագոյն մասը պատկանում է մեզ պէս անհոգ և անպիտան ժառանգներ թողած նախահայրերին: հայ ճարտարապետներին, հայ պատմագիրներին, հայ աշխարհակալներին և հայ աշխարհափարութեան: Այդ ամենով չէ հետաքրքրվում Արդիական հայ ինտելեկտիւն, նա բաւականանում է նորանով, որ ունէ իր գրուանում գիտնականութեան պաշտօնական թուղթը:...

Տեսնելով մեր ինտելեկտիւնայի այսչափ դատապարտելի անհոգութիւնը, որչափ երախտագէտ պիտի լինենք հայերս մեծ պ պ. Մ. Լյմինին և Բ. Պատկանեանին, որոնք հեռու հիւսիսում չունեն դադար, այլ քաղելով գրքերից ինչ կարելի է, օգնում են եկող տարվայ հնագիտական ժողովի գործին: Իսկ Արդիական այսչափ դիպումաւոր թափառաշրջիկների մէջ չը կայ մի մարդ, որ մի բան կատարէ, վամուրդ որչափ սիրով պիտի յիշել երեք գործունէայ պարուններին, Բիւրբէնանին, Վեղամեանին և Լորիցեանին, որոնք չեն ընել այն հանգիստ բարձր վրա, որի տակ գտնվում է բարձրագոյն գիտութիւնների վա-

ւերաթուղթը, նոքա չեն ապրում ինտելեկտիւնայի լեռնադիական թմրութեան մէջ, այլ թողնելով պաշտօնը, վեր գցելով տուն ու տեղ, գրկվելով բոլոր հանգստութիւնից, դատապարտելով իրանց ամեն տեսակ ճգնաւորական զրկանքներին, ամիսներով տանջվել են Հիւրակայ ամայի դաշտի, Միտի բուերի, օձերի և մողեսների մէջ և հայասիրութեան անունով պատրաստել են մի թանկագին մթեր, որով երեսը պարզ ներս կը մտնեն եկող տարի հնագիտական ժողովի շէնքից: Իսկ ի՞նչ կատէ այն ժամանակ դիպումաւորների մեծաթիւ նախիրը, նա ցոյց կը տայ գուցէ իր դիպումը, իսկ վերոյիշեալ աշխատող պարունները ցոյց կը տան իրանց գործը:...

Իր. Նիկողոսեան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ Ս. ՊԵՏՐՈՐՈՐԴԻՑ

Մայիսի 3-ին

Ձեռ կարող չը համարել այն օգտաւէտ և միանգամայն խելացի շարժանք, որ յարուցված լինելով Վաշակի միջոցով, իր արդիւնաւոր արձագանքը գտաւ ազգի մէջ էլ: Կամենում եմ խօսել հայ-կաթոլիկների և հայ-աւետարանականների մեղ հետ, այսինքն հայ-աւետարանականների հետ հայտնվելու մասին: Հայտնութիւնը ազգային, ցեղական հողի վրա և ոչ կրօնական հողի վրա: Թող մի ազգի դաւանները պաշտեն Աստուծոն որպէս կամին, — միայն թող չը մոռանան որ ցեղով նոյն ազգի անդամներն են և պարտ են համընդհանր օրհնով դիմել դէպի ազգի ընդհանուր շահերը, և ընդհանուր բարոյական զարգացում:

Վաշակին ինն տարւոյ գործունէութեան արդիւնք, թէ վիճակի բաղադրութեամբ և ժամանակի պահանջ, փոխ չէ ինձ, — միայն չեմ կարող չուրախանալ, որ նոյն իսկ այդ ժամանակ, երբ աւետարանական, կաթոլիկ և լուսաւորչական հայերի մէջ կրկին հաստատուում է արդէն վաղուց խանգարված եղբայրական սէրը, երբ մեր կրօնաբան եղբայրները սկսում են իրանց հայ գգալ, նոյն իսկ այդ ժամանակ Արդիական հայ-կաթոլիկները կառավարութեանը խնդրեք են մատուցանում, թէ ցանկանում են ունենալ Անդրկովկասում իրանց սեփական հայ-կաթոլիկ եպիսկոպոս: Որչափ ցանկալի է որ մեր կաթոլիկ եղբայրները եկեղեցական լատին արարողութիւնները թողած և անկախ դաւանաւոր Վարաժով կաթոլիկ եպիսկոպոսից, վերադառնային ազգային, հայոց լիզուով կատարվող արարողութիւններին, նոյնչափ էլ ցանկալի է որ մեր աւետարանական եղբայրները անկախ դաւանաւոր Ս. Պետրոսի գերմանական բողոքական կոնսիստորիայից, որ այնչափ հեռու է Արդիական նրանց հողեր անմիջական դաւանչեղը իմանալու ու լցուցանելու համար և իրաւունք խնդրեն իրանց սեփական հայ-աւետարանական կոնսիստորիա ունենալ Անդրկովկասում, կամ գոնէ ունենային հայ քարոյչներ և ոչ թէ զերմանացի պատրոններ: Դամախու կամ Բաղուր աւետարանական հայը

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պ. Սեդրակ Մանգինեանը գրում է մեզ հետեւեալ նամակը: «Շատ անգամ ընթերցողը ոչ ժամանակ և ոչ ցանկութիւն ունի ստուգել լրագրութեան մէջ յայտնած մտքերը: Մի երկու խօսքով մենք ցոյց կը տանք, թէ «Մշակը» իր ընթերցողներին դիտաւանդութեամբ ինչպէս ի չար է գործածում մեր վերաբերութեամբ: Նորիս Ասիացի մեզ մեղադրում է, իբր թէ զեղծի առանձնութեան փոխարէն մենք գործ ենք անել զեղծի խնդրութիւն:—Մենք խօսել ենք «Տոգով» լրագրական բանաստեղծութեան մասին և ոչ թէ զեղծի առանձնութեան մասին, ինչպէս որ Ասիացին իր ընթերցողին մօրեցնում է և մենք զեղծի խնդրութեան խօսքը բնաւ գործածած չունենք:—այս էլ նրա երկրորդ փորձ մօրեցնելու համար: Իսկ մնացած յիշոցներն ու եղբակցութիւնները, յոյս ունենք Ասիացին կիմանայ, թէ ուրեմն ում պէտք է վերաբերել: Նախ պ. Սեդրակ Մանգինեանին կը պատահանենք, որ Ասիացու ֆելիտատում բոլորովին յիշոցներ չը կոչին, նա երկի այդ յիշոցները երազումն է տեսել. իսկ ուրիշ կողմից կաննք որ նրա գրվածքը բան չենք հասկանում. Ահա ինչպէս ապագ է «Տոգով» փոխարկի տեսարանի մէջ տպված նրա երկերի մանկավարժական յօդուածում: «Այսպիսի ոտանաւորներ շատ կարող ենք բերել, բայց ոչ մէկ տեղ ժողովրդական բանաստեղծութեան այն բազմազոյն շաղկապատութիւնները, խնթութիւնները, որ այնքան յարմար է մանուկին, չենք տեսնիր: Արի ու հասկացիր, թէ ինչ է ասում երկերի մանկավարժը: Եթէ լեզուի խենթութիւնը ինչ է փորձի վրա չէ խօսում, ուրեմն այդ ինչ խենթութիւնն էր նա, որոնք այդքան յարմար ու օգտաւէտ են մանուկների համար: Ահա մի նոր և երեւելի մանկավարժական միտք, որ խենթութիւնները օգտաւէտ են մանուկներին:... Մի՞թէ խելքը գլխին մարդը կարող է այդ տեսակ յիմարութիւններ գրել:

Ստացանք պ. Տիգրան Տէր-Օսանեանցից, Պարսկաստանի Սպահան քաղաքի հայ հասարակութիւնից յօդուած վանի սովատանդների հաւաքված, և թէհրան պ. պ. Թումանեանց եղբայրների առկաւորական տան վրա ուղարկված 130 թուման պարսից դրամ, որը ուսուցիչ փողի վերածնունդ, լինում է 479 ր. 5 կ.:

Լսում ենք որ Թիֆլիսի հայոց թատրոնական կոմիտէի մէջ մնացին միայն երկու անդամներ պ. պ. Ամատունի և Յովհաննէսյան: Մնացածները հրաժարական տուին: Արդեօք երկու անդամներ կարող են կոմիտէի կապիւլը կարծում ենք որ չեն կարող: Այդ պատճառով հարկաւոր կը լինէր որ հիմնադիրները, կամ նուիրատուները փողովէին, հաշիւ պահանջէին երկու պարոններին և նոր կոմիտէի ընտրէին: Զարմանալի ազգ են հայերը, որքան ժպտ են նրանք, նոյնքան և անհոգ են դէպի մի անգամ առած փողերի գործադրութիւնը: Թիֆլիսի հայ հասարակութիւնը կապիւլը կոմիտէի տուց 8000 րուբլ, իսկ այժմ այլ ևս չէ հետաքրքրվում թէ ինչ է լինում կոմիտէի հետ:

Լսում ենք որ Կովկասի ընդհանուր ֆրանսիական հիւպատոս նշանակվում է պ. Լուի դէ-Կուտուլի, որ մօտիկ աղջկան է «Temps» լրագրի այժման խմբագիր Զարլ դէ-Կուտուլիի հետ: Ինչպէս յայտնի է հայ հասարակութեան Զարլ դէ-Կուտուլի մի առանձին համակրութեամբ է վերաբերվում դէպի հայոց ազգութիւնը, որի մասին նա մօտ 10 նամակներ գրեց երկու տարի առաջ, երբ նա դեռ խմբագիր էր, այլ եկել էր Կովկասի պատերազմական բեմը ինչպէս «Temps» լրագրի խմբագիր: Լուի դէ-Կուտուլի յայտնի է իր առանձին համակրութիւններով դէպի ուսուցիչ ազգը, որ նա արտասայացեալ, երբ նա կատարում էր նորագոյտ սլավոնական գաւառներում ֆրանսիայի քաղաքական գործակալի պաշտօն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՆԴԻՒՐ
Լօնդոնից գրում են լրագրիներին հետեւեալը:
Վերին պայտուճ շարունակվում են վիճաբանութիւնները աղբիւր մասին: Նրանից յայտնի է Աւգանիստանի վրա խօսելուց յետոյ Գրէնվիչ անցնում է արտաքին գործերին և ասում է

Թէ կան շատ նշանաւոր խնդիրներ, որոնց վիճակը պահանջում է հաստատաւորութիւն, մեծ գորշութիւն և բոլոր պետութիւնների համերաշխ գործողութիւն: Գօշէնի միջոցով անգլիական տէրութիւնը ցանկանում է հասնել Բերլինի դաշնագրի չիրագործված յօդուածներին շուտափոյթ կատարելուն, որ չը կարող զացաւ անել Լայպպէ իր առաջադրութիւններով: Սորան վերաբերվում են Յունաստանի և Զէրնօգորիայի սահմանների խնդիրը և Հայաստանի խնդիրը: Բերլինի կօնգրէսի չը կատարված վիճաբանութիւնը գտնվում են և թիւրքիայի նահանգների օրգանական կանոնադրութիւնները: Այդ տեսակ կանոնադրութիւնը արդէն դժագրված է: Այդ կանոնադրութիւններին ընդունելը առաջ կը բերէր քաղաքացի լաւ հիմնարկութիւններ, ինքնավարութիւն և իրաւունք սեփական որոշմամբ իրանց հարկերը հաւաքելու և կարգադրելու, որ և միջոց կը տայ թիւրքաց նահանգներին ձգբտել բաղաւոր ապագային և մեծ օգուտներ կը տայ Եւրոպային: Անգլիական պարլամենտում նկատվեցաւ որ Հայաստանի դրութիւնը սարսափելի է: Մինչև այժմ ոչինչ չը կատարվեցաւ ոչ Բերլինի ոչ էլ Վիպրոսի դաշնագրի գործութեամբ: Բերլինի կօնգրէսի որոշումները իրագործելու համար, ասեց Գրէնվիչ հարկաւոր է բոլոր պետութիւնների համաձայնութիւն և այդ պատճառով ուղարկված է ամեն տեղ մի շրջաբերական այդ խնդրի մասին և նոյն շրջաբերականի պատճէնը ուղարկված է և Բ. Գրան: Հէնց որ այդ կը կատարվի, զօրութեանները կը ներկայացվեն պարլամենտին: Գրէնվիչ ասեց, թէ զոհ է պետութիւնների պատասխաններին և կարծում է որ Բ. Գրանը շատ թոյլ ընդդիմադրութիւն կը ցոյց տայ Եւրոպական պահանջներին: Արդէսի նախադիմքը ընդունված է:

ԹԻՖԼԻՍ

«Полоса» լրագրի մէջ տպված է հետեւեալ առաջնորդող յօդուածը:
Վերապահ սկսեցին ուղեւորել Կ. Պոլիս այն պետութիւնների ներկայացուցիչները, որոնք հետաքրքրված են թիւրքիայում կատարվող գործերով: Անցեալ շաբաթ ուղեւորվեցաւ Կ. Պոլիս ուսուցիչ դասակարգ, անգլիական դեսպան Գօշէնի նոյն բանը արաւ, միայն նա փոփոխեց իր ծանապարհորդութեան նախադիմքը, առաջ Գօշէնի պէտք է գնար Վենետիկ և Տրիեստ, իսկ այժմ նա կայցելէ Փարիզ և Վիեննա Ֆրանսիական և աստրիական արտաքին գործերի մինիստրներին հետ խորհրդակցելու համար, այնուհետև կուղևորվի Տրիեստ և Կ. Պոլիս:

Ծանապարհորդութեան այդ փոփոխութիւնը բաւական կուշացիւ պ. Գօշէնի Կ. Պոլիս հասնելը, որ շատ ցաւալի է: Ինչքան շուտ կը սկսի Անգլիայի ծննդում Թիւրքիայի վրա, անքան աւելի յոյս կայ, որ թիւրքիայի մէջ անկարգութիւնները ծայրայեղութիւն չեն հասնի:

Կ. Պոլիսի ստացված լուրերից երևում է, որ գործը կարող է այդ ծայրայեղութեամբ հասնել: Բայց Նյուստիայի մէջ վերջին ժամանակներում պատահած անցքերը, որոնց դէմ Բ. Գրանը անկարող է այնպիսի միջոցներ գործ դնել, որ երկրի մէջ կարգը և համադրութիւնը վերականգնվի, ուրիշ նշաններ էլ են երևում, որոնք ապացուցանում են թէ Կ. Պոլիս կառավարութիւնը ինքը չը գիտէ ինչ է անում: Թրիեստի հեռագրերը հաւորեց, որ սուլթանը միջնորդել է Քաղաւոր Կայսրի առաջ, խնդրելով Կուսերաուլի սպանողի ներում: Եթէ այդ լուրը ճիշդ է, նրա հաղորդած փաստը անօրինակելի է:

Մինչև այժմ պատահած այդպիսի գործերի ժամանակ առհասարակ մի կառավարութիւն միջնորդում էր միւսի առաջ, որի հը պատասխները այդպիսի չարագործութեանը զոհվել էին: Իսկ այժմ մի պետութեան թագաւորը, որի հպատակը սպանող է, միջնորդում է մի ուրիշ պետութեան թագաւորի առաջ, որի հպատակը սպանվել է: Այդ գործը այնչափ անօրինակելի և անվայել է, որ երկու ներգործութիւններ միայն կարելի է անել. կամ այդ լուրը սխալ է, կամ սուլթան Աբդուլ-Համիդ վախճանում է պատժել Կուսերաուլի սպանողին, որովհետև այդ չա-

րագործը մահմետական է, իսկ սպանվածը քրիստոնէայ: Եթէ սուլթանը ճշմարիտ միջնորդել է չարագործի ներման համար, դա պատճառը այն է, որ ինքը սուլթանը չարագործին ներողութեան արժանի է համարում: այլ որովհետև ինքը վախենում է իր ապահովութեան համար և իրան անգոր է համարում ֆանատիկոսներին զսպելու համար:

Այդպիսի միջնորդութիւնը ստորութեան վերջին աստիճանն է, որին կարող է հասնել Եւրոպական թագաւորի տիրոջ կողմի իշխան: Այդ նշանակում է, որ սուլթանը խտրողական է, թէ ինքը անկարող է կատարել այն պարտաւորութիւնները, որ իր վրա դնում է իր աստիճանը: Այն պետութիւնները, որոնք համոզվել են, թէ Բ. Գրանը անկարող է կատարել իր պարտականութիւնները, պէտք է շուտով այնպիսի միջոցներ գործադրեն, որպէս զի Եւրոպայի համագործակցութիւնը չը խանգարվի: Նախ յարմար ժամանակ եղաւ յօդ Գրենվիչի պետութիւններին ուղղված հրաւեր Բ. Գրան վրա միջազգային ծննդում գործելու համար: Եթէ այժմ բոլոր պետութիւնները չեն ցանկանում այդ հրաւերին հետևել, այնու ամենայնիւ միւսները պէտք է շուտով գործ սկսեն: Այս հանգամանքը ի նկատի ունենալով, ցաւալի է, որ ուսուցիչ դասակարգ Նոյիլովի Կ. Պոլիս հասնելուց յետոյ, բաւական ժամանակ կանցնի մինչև այնտեղ կը հասնի անգլիական դեսպան պ. Գօշէն:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

«Полоса» լրագրի մէջ տպված է հետեւեալ թղթակցութիւնը Թէհրանից:

Պարսկաստանը միշտ Պարսկաստան կը մնայ և երբէք նա քաղաքակրթված երկիր չի դառնայ:

1875 թուին Պարսկաստանը Եւրոպացիների օգնութեամբ արեւմտեան եղանակով փոստ հիմնեց: Գործը շատ լաւ էր գնում: 1877 թուին Պարսկաստանը միջազգային փոստային դաշնակցութեան մէջ ընդունվեցաւ: 1878 թուին 23000 թուման (թումանը 3 րուբլ է) փոստային եկամուտը 1879 թուին բարձրացաւ մինչև 32000 թուման և թէպէտ 1878 թուին 3000 թուման վնաս կար, 1879 թուին 2000 թուման գուտ եկամուտ ստացվեցաւ: Այնուամենայնիւ պէտք է զարմանալ, որ այդքան գուտ եկամուտ ըստացվեցաւ, որովհետև Պարսկաստանի մէջ նամակներ գրող մարդիկ քիչ կան և փոստը տեղափոխող ձիաներն էլ թանկ արժեն: Մի և նոյն ժամանակ, որքան ես յիշում եմ, 1879 թուին փոստը մի քանի անգամ կողոպտվեցաւ: Կորած իրեղէնների դները 10000 թումանի էին հասնում և բոլորն էլ ապահովված էին և թէպէտ կառավարութիւնը պարտաւորվեցաւ բաւականացնել տէրերին, բայց նրանց ոչինչ չը վճարեց: Աւելորդ է ասել, որ այդ պիտի փաստերից յետոյ փոստային վարչութիւնը կորցնում է իր հաւատարմութիւնը:

Մենք միշտ երեւակայում էինք, որ փոստը միակ հիմնարկութիւնն է, որ աջողվեցաւ Պարսկաստանի մէջ և որ նա երկարաւուն կը լինի: Իսկ գործից երևում է, որ պարսիկը միշտ իր հօր որդին կը մնայ: Այդիլի 1-ին փոստը կապալով տրվեցաւ մի պարսիկ որոշ զոււմարով և փոստային վարչութեան մէջ ծառայող բոլոր Եւրոպացիները արձակվեցին իրանց պաշտօններից, որովհետև նրանք 32000 թուման եկամուտից չը կարողացան խնայել գնեաւ 17000 թուման: Ինչ հարկաւոր են ձեզ աթոռներ և սեղաններ, ասում են պարսիկները, մենք առանց նրանց էլ կարող ենք գործ կատարել: Դրանք զարդեր և աւելորդ ծախսեր են: Զմուռը նոյնպէս չէ հարկաւոր, հասարակ տախնիվ էլ կարելի է բաւականաւ: Վերջապէս մեծ առձեռներ են տրվում (մեծ կայարանի կառավարելը 10 թուման էր ստանում), մենք դրա կէտով էլ կարող ենք միջանդներ (գրագիրներ) գտնել: Ինչ եղան դրանց հետեւողները: Առաջ Եւրոպայից Ռուսաստանի վրա մենք շաբաթ երկու անգամ թղթակցութիւններ էինք ըս-

տանում իսկ այժմ երկու շաբաթ մի անգամ հազիւ ենք ստանում, այնպէս որ այստեղ բնակվող Եւրոպացիները խնդրեցին իրանց հիւպատոսներին որ իրանց նամակներն էլ հիւպատոսատան փոստով ուղարկվի: Իսկ պարսկաստանցի վաճառականները, չը հաւատալով փոստային վարչութեան մէջ ծառայող նոր անձինքներին, սկսեցին իրանց նամակները չարվադարների ձեռքով ուղարկել, որոնք Թէհրանի և Կաբէթի մէջ եղած տարածութիւնը անցնում են 17 օրում, իսկ փոստը անցնում էր 12 օրում: Թէպէտ արագութեան մէջ մեծ զանազանութիւն չը կայ, բայց չարվադարներին մեծ գներ են վճարվում:

Թշուառ և ծիծաղելի է պարսիկ ժողովուրդը: Դատարաններ և օրէնքներ չը կան: Նահանգապետները կապալառուներ են, այնպէս որ դրանք նահանգների անկախ տէրեր են համարվում: Մաքսատուներ, դրամատուներ, հեռագրատուներ, փոստը բոլորը կապալով են տված: Ամեն բան ծախվում է, ամեն բան կապալով է արվում:

Մտածեցին դադի լուսաւորութիւն մտցնել: Հրաւերեցին Եւրոպացիներին, մինչև կէսը գործարան շինեցին, իսկ յետոյ հաշիւեցին, որ դադը թանկ կը նստի, վաւերեցին Եւրոպացիներին, իսկ գործարանը փոքր առ փոքր աւերակ է դառնում: Մտածեցին ելք քարահան լուսաւորութիւն մտցնել: Բերել տուին մեքենաներ, երեք լապտերներ, մի երկու առ միս գուարձացան և թողին: Այժմ լապտերները վերցրած են և նրանց սիւների վրա փողոցային տղաները ակորթափական շարժմանքներ են անում:

Այժմ մտադիր են Եւրոպայից հրաւերել մաքսատու կազմակերպելու համար: Կս խորհուրդ կը տամ այդ գործը սխաղին զըլ: Խառն որ պայման դնել, որ հատուցանելի բոլոր դրամը հիւպատոսներից մէկին յանձնվի, եթէ ոչ մի դեղեցիկ որ նրան կարձակեն և ոչ մի կօպէկ փող չեն տայ:

ՄԵԾԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 մայիս: «Правит. Вѣстн.» լրագրից հաղորդում է որ դիւտորական դատարանը դատապարտեց Միխայիլին և Սաբուրովին կախաղանին, իսկ Տրոչանսկու ատժանակիր աշխատանքներին 20 տարով, Վէյսարին և Բերլինովին նոյնպէս տաժանակիր աշխատանքներին 15 տարով, Լեւկնուային 10 տարով, Կալէնիկին կնոջը 15 տարով, Նատանսոնին 6 տարով, Վետանիկին կնոջը 4 տարով, Մալինովկու կնոջը և Բուլանովին դատապարտեց Տօբոլսեան նահանգների մէջ կացութեանը: Դատաւիճուը, նախ քան գործ դրվի, կը ներկայացվի կոմս Լօրիս-Մէլիքովի քննութեանը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 մայիս: «Правит. Вѣстн.» լրագրից հաղորդում է, որ անցած շաբաթվայ ընթացքում Կայսրուհու առողջութեան մէջ ոչինչ էական փոփոխութիւններ նշմարելի չեղան:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 մայիս: «Вѣстн.» լրագրից խափանված է 7 օրով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 մայիս: Պետական բանկի 5% տոմսով առաջին շրջանի արժէ 93 ր. 50 կ., երկրորդ 92 ր. 37 կ., երրորդ 93 ր. 50 կ., չորրորդ 92 ր. 50 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսով արժէ 226 ր., երկրորդ 220 ր., արեւելեան առաջին 90 ր. 25 կ., երկրորդ 90 ր. 62 կ., երրորդ 90 ր. 62 կ., ոսկի 7 ր. 73 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 25,50 պէնս, ուսուց 100 ր. Փարիզի վրա արժէ 268 Ֆր. 25 սանտիմ: Բօրայի արամադրութիւնը թոյլ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՐԴՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

